

Genadeloos geluk

De Tijd - 07 Feb. 2004
Pagina 23

GEDICHTEN Luid overigens de noodklok Mark Boog 2003, Amsterdam, Cossee, 61 blz., 15,9 euro, ISBN 90-5936-033-8 (tijd) - 'Er rest ons streven naar herhaling', dicht Mark Boog in zijn jongste bundel 'Luid overigens de noodklok'. Het vers geeft aan waar het in Boogs poëzie over gaat: de afwezigheid van nastrevenswaardige idealen, ...

GEDICHTEN

Luid overigens de noodklok

Mark Boog 2003, Amsterdam, Cossee, 61 blz., 15,9 euro, ISBN 90-5936-033-8

(tijd) - 'Er rest ons streven naar herhaling', dicht Mark Boog in zijn jongste bundel 'Luid overigens de noodklok'. Het vers geeft aan waar het in Boogs poëzie over gaat: de afwezigheid van nastrevenswaardige idealen, het dubbelzinnige geluk van de huiselijkheid en de verdovende voorspelbaarheid van het voortkabbelende leven.

De verzen uit 'Luid overigens de noodklok' lijken inhoudelijk en vormelijk eenvoudig, maar bevatten verraderlijke weerhaken. De gedichten van Mark Boog (1970) zijn façades van rust waarachter de grondvesten van het veilige, burgerlijke bestaan aan het wankelen worden gebracht. Dat was al zo in zijn vorige bundels, waarmee Boog zijn goede naam als dichter vestigde. Met zijn debuut 'Alsof er iets gebeurt' (2000) won hij in 2001 de Buddingh'-prijs. Ook zijn tweede bundel 'Zo helder zagen we het zelden' oogstte algemeen lof, precies om het 'ontmaskerende' karakter ervan. Die tweede bundel blonk uit in illusieeloosheid. Alles wat troost zou kunnen bieden, alles wat de illusie zou kunnen wekken dat er iets bestaat als zin en dat de tijd soms overwonnen kan worden, werd erin afgedaan als 'vals vertoon'. Om de lippen van de spreker hing 'de zenuwtrek die glimlach heet'. De bundel ademde 'mismoedigheid' en deed dat heel overtuigend. 'Zo helder zagen we het zelden' was een verzameling van een vijftigtal losse gedichten die toch samenhang vertoonden. Boog schreef ook twee romans.

Hooglied

In 'Luid overigens de noodklok' heeft Boog meer structuur aangebracht. De bundel is zelfs vrij strak gecomponeerd: hij bestaat uit vier afdelingen waarin telkens een thematische lijn wordt uitgewerkt. De meest in het oog springende reeks bevat een herschrijving van het bijbelse 'Hooglied'. In zes taferelen verklaren twee personages elkaar de liefde. Hun dialogen worden becommentarieerd door de 'omstaanders'. De geliefden proberen elkaar met de mooiste metaforen te beschrijven: 'Je bent mooi als de stad, verliefde, / en verschrikkelijk als oorlog'. Hun relatie wordt door de man gezien als een exclusieve bezitsrelatie: 'Ze is toch niet van iedereen?'. En ook deze geliefden weten: 'Men moet een hoge prijs betalen / voor het vruchtgebruik van tuinen', waarbij het 'vruchtgebruik van tuinen' symbool staat voor de liefde. Het is deze 'hoge prijs' die Boogs geliefkoosde onderwerp is. Hij dichtte er al uitgebreid over in zijn vorige bundels, en het onderwerp wordt ook uitgewerkt in de derde reeks van 'Luid overigens de noodklok': 'Het vallen van de muren'. De tien gedichten van die reeks tekenen vlijmscherp de ingehouden en onderhuidse spanning die er tussen een samenwonend koppel hangt. Het besef dat hun liefde niet is zoals ze zich voorgesteld hadden, overheerst: 'Twee wegen zijn wij, parallel. / De afwijking is klein, moet te verdragen zijn.' De geliefden zijn 'verdiepingen / verwijderd van elkaar' en 'moeten [zich] verwijderen / om nu dit leven te beleven'. In een dergelijke relatie bestaan er alleen maar wrange gevoelens van 'genadeloos geluk'. Het verbaast dan ook niet dat de spreker in het slotgedicht kan zeggen: 'Je weggaan is het mooiste dat ik zag'.

Zoutzoeker

De meest complexe en daarom ook moeilijkste gedichten in Boogs nieuwe bundel staan in de openings- en de slotreeks. In de openingsreeks wordt een kustlandschap getekend, dat zich grotendeels onttrekt aan 'het oorzakelijk verband', zoals de reeks ook heet. Boog dicht er onder meer over een 'zeewaardig jacht in de drooggevalen haven' en de spreker noemt zichzelf 'een vissersdorp aan de verkeerde kant / () door steeds meer land omringd'. De mens wordt er voorgesteld als een onaangepast wezen dat leeft in een wereld waarin de dingen nooit zijn zoals ze horen te zijn. Maar het is niet eenvoudig, en misschien ook niet helemaal correct, om die boodschap uit Boogs verzen te distilleren. Boog construeert geen eenduidig wereldbeeld in zijn gedichten. Eerder weeft hij door middel van verwante motieven fragmenten aan elkaar die de lezer moet proberen samen te brengen tot een betekenisvol geheel. Over de eerste reeks kun je uiteindelijk niet zeggen dat ze ergens over gaat, wel dat er regelmatig gesproken wordt over de zee, de wind, de meeuwen, het strand en dat er gezocht wordt naar het herstel van een (wankel) evenwicht.

Ook de slotreeks 'Zout' geeft zijn betekenissen maar spaarzaam prijs. Het zout, dat bijna in elk van de 15 gedichten voorkomt, fungeert als een meerduidig symbool, dat nu eens iets kostbaars lijkt aan te duiden en dan weer verwijst naar het huiselijke. De zoektocht naar zout staat voor de zoektocht van de mens naar geluk of vervulling. Zoals de dichter zelf, is elk mens een 'zoutzoeker', die 'hoge golven' ziet 'met grote ogen' en 'in de onvolkomenheid het geluk' zoekt.

Het is dit soort van wijsheden die de poëzie van Mark Boog een grote rijpheid geeft; een rijpheid die zich echter niet meteen bij eerste lezing laat vatten. De gedichten in 'Luid overigens de noodklok' zijn vaak schijnbaar eenvoudig, maar blijken vol dubbele bodems en onvoorziene moeilijkheden te zitten, zoals het leven zelf. In Boogs wereldbeeld is geen plaats voor valse hoop of illusies. Als u niet tegen onttovering kunt, houdt u aan deze bundel waarschijnlijk een serieuze kater over. De waarheden die Mark Boog durft te verkondigen, kunnen uw huiselijke rust voorgoed verstoren: 'Men moet zijn verworvenheden durven zien / voor wat ze zijn: obstakels, hindernissen'.

Bart VAN DER STRAETEN

Marc Holthof

Copyright © 2016 Mediafin. Alle rechten voorbehouden